

28.6.09

פתרון בגרות בעברית, שאלון א / קיץ 09

מאת: עידית גולץ, רכזת המקצועות ההומאניים, ועופר שגיא מורה לעברית בקידום.

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

1. שלוש תקופות עיקריות:

שנות הארבעים (1946) – הומצאה הטכנולוגיה המאפשרת לקיים שיחות טלפון אלחוטיות
שנות השבעים (1973) – מרטין קופר המציא את הטלפון הסלולרי
אמצע שנות התשעים – הטלפון הסלולרי חודר לכל שכבות האוכלוסייה

2. תשובה מספר (4) אופן השימוש בטלפון הסלולרי במקומות ציבוריים

3. א. השוואה:

קריטריונים	אנגליה	אוסטריה	ארצות הברית
הפתרון המוצע לבעיה	קרון רכבת מבודד שאינו מאפשר שימוש בטלפון סלולרי	תקנה עירונית: נוסעים בתחבורה ציבורית מחויבים לכבות את המכשיר הסלולרי	ניסיון לקדם חקיקה שתגביל שימוש בטלפונים סלולריים בתחבורה ציבורית
האכיפה שלו	השקעת מאמצים לעגן בחוק את אמצעי החסימה וכן לאכוף חוקים אלה	אין אכיפה ("המשטרה לא תרדוף אחרי מי שיפר את התקנה")	אין אכיפה

ב. המסקנה: ניכר אי-נחת בקרב הציבור מן השימוש הרווח מדי בטלפונים סלולריים, ונראה כי נעשים מאמצים רבים להביא לשינוי. עם זאת נראה שללא אכיפה הולמת, לא יחול שינוי של ממש.

4. באופן עקרוני הרעיון המוצע בהחלט יכול להצליח גם בישראל. עם זאת, יש לקחת בחשבון משתנים שונים כגון עלות כלכלית מול כדאיות: מאחר שהשימוש ברכבות בישראל אינו פופולרי (בהשוואה לשימוש באנגליה), ייתכן שההשקעה הכלכלית תהיה לא כדאית.
[כל תשובה מנומקת היטב מתקבלת]

5. כוונת דבריו של פרופ' כהן היא לכך שאנשים מדברים בקול על בעיותיהם וחייהם האישיים מחוץ לבית, ומתייחסים למרחב הציבורי כאילו היה זה ביתם. כתוצאה מכך גובר הרעש בסביבה שבה חיים אנשים נוספים, ובליל של קולות ורעשים ממלא את החלל הציבורי.

לדעתי, דבריו של פרופ' כהן נכונים. אדם שמדבר בטלפון בסביבה שבה קיים אדם אחר בעצם כופה את קולו ואת חייו האישיים על האחר.

6. פרופ' עוז אלמוג מתנגד לאיסור גורף על שימוש בטלפונים סלולריים במרחב הציבורי, וגורס כי "הציבור לא יוכל לעמוד בגזרה כזו. לדבריו, לא כל דבר אפשר להשיג באמצעות חוקים ותקנות, והדרך הנכונה לטפל בבעיה הזו היא באמצעות חינוך" (שורה 67-68). לאור זאת, סביר שפרופ' אלמוג יתנגד להצעתם של המומחים האירופים, ויתמוך בעמדתו של המומחה הבריטי.

7. א. דוגמה לשימוש בלשון דבורה (סלנג): "כולם עלו על כולם" (שורה 16)

ב. (1) "גיהנום רדיופוני" – מטאפורה, השאלה

(2) "סדרת חוקים לשימוש בטלפונים סלולריים" – שם/כותרת של פרסום

8. א. דמיון: שני הגרפים מלמדים על עלייה בשימוש בטלפונים הסלולריים.

שוני: ניכר הבדל כמותי משמעותי בין מספר בעלי מכשיר סלולרי אחד לבין מספר בעלי שני מכשירים סלולריים או יותר.

ב. אחוז משקי הבית בישראל שברשותם קו טלפון נייד אחד לפחות נמצא בירידה מתונה. לעומת

זאת ניכרת עלייה דראסטית במידת השימוש בטלפונים סלולריים בין השנים 1997 עד 2006.

ג. במאמר מציינים כי "כיום השימוש בהם רווח בקרב רוב האוכלוסייה" (שורות 19-20). מידע זה

תואם את הנתונים שבאים לידי ביטוי בגרפים השונים, שמראים על עלייה משמעותית בשימוש

בטלפונים סלולריים.

9. הטקסט "מהפכת הטלפון הסלולרי" דן בבעיית אופן השימוש בטלפונים הסלולריים במקומות

ציבוריים, וסוקר דרכים להתמודדות עמה בארץ ובעולם.

הטלפון הסלולרי נחשב לפלא של העולם המודרני, אך הוא טומן בחובו גם בעיות לא מעטות.

השימוש בטלפונים סלולריים מגביר את הרעש בסביבה שבה אנו חיים, בין היתר משום שאנשים

חוזרים אל המרחב הציבורי בקולם הרם. אחד המקומות שבהם מרגישים זאת במיוחד הוא

בתחבורה הציבורית. בבריטניה, באוסטריה ובארצות הברית נעשו כמה ניסיונות לפעול נגד אופן

השימוש בטלפון הסלולרי במרחב הציבורי. בבריטניה הוחלט להציע לנוסעים קרון ללא קליטה

של תקשורת סלולרית לטובת מי שמבקש שקט בזמן הנסיעה. בעיר אוסטרית פרסמו תקנה

עירונית לפיה כל הנוסעים בתחבורה הציבורית חייבים לכבות או להשתיק את מכשירם. גם

בארצות הברית ניסו לקדם איסור על שימוש בטלפונים סלולריים בתחבורה הציבורית, אך ללא

הצלחה יתרה. בכל המקומות הללו עדיין לא מתבצעת אכיפה משמעותית, ונראה כי עד שלא

תיעשה המצב יישאר כפי שהוא. בישראל, למעט יוזמות מקומיות (כגון בכנסת ובבתי ספר שונים

ברחבי הארץ), כל הצעות החוק בנושא נחלו כישלון.

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים, שם המספר ומילות היחס (26 נקודות)

.10

1. הגדרה מס. 1 "תיקון, תרופה לדבר, מילוי חסרון, שינוי לטובה."

2. חלק דיבר: שם

מין דקדוקי: האות נ' מסמנת כי מדובר בשם עצם בנקבה

ציון צורת הריבוי: תקנות (מופיע בסוגריים המרובעים בסוף הערך)

ציון שורשה של המילה: ת.ק.ג (מופיע בסוגריים מרובעים בסוף הערך)

.3

סדר ההגדרות	אבן שושן	מקור הדוגמאות
דוגמאות בלשון ימינו	ציטטות בעיקר מהמקורות	סדר ההגדרות
מסודר לפי שכיחות המשמעויות	מסודר לפי רובדי הלשון	
– מהמשמעות השכיחה ביותר בעברית של ימינו עד הנדירה.	העברית -מן המשמעות המוקדמת ועד למשמעות המאוחרת.	

4. בשני המילונים ניתן לראות כי פירוט המשמעויות השונות של הערך המילוני מובא ברצף תחת

אותו ערך. זוהי דרכם של המילונים לציין כי מדובר בערך פוליסימי, כלומר מצב שבו לכל

המשמעויות השונות של הערך המילוני יש מכנה משותף מבחינת המשמעות.

.11

זוגות שבהם מתקיים יחס של ניגודיות הם:

(1)נייח – נייד;

(ד) הפרה – ציות

.12

1.(4) מופתעות

2.(3) בהיסח דעת

13. שדה סמנטי של חוק: תקנות, אכיפה, ענישה,

.14

-במשפט הראשון : מעבר מ "טלפונים" – שייך לתחום הדומם אל התחום האנושי –

"אורחים"

-במשפט השני: מעבר מ"התנהגות קלוקלת" – תחום אנושי אל תחום הטבע – "שורשים"

15.

א.

(1) בשנת אלפיים ושמונה

(2) תשעה-עשר אחוזים

(3) שלוש מאות חמישים ואחד

(4) להזהיר אתכם

ב. בעשרה במרץ

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

16.

א.

I – משפט מורכב

II – משפט איחוי (מחובר)

III – משפט פשוט

IV – משפט מורכב

ב.

I – בטלפונים סלולריים = משלים שם (לוואי)

II – הם = נושא

17. א.

(4) המשפט הראשון והמשפט השני פשוטים, המשפט השלישי הוא משפט איחוי (מחובר)

ב.

(1)

'למרות' – קשר לוגי של ויתור; 'כתוצאה מכך' – קשר לוגי של סיבה ותוצאה

(2)

'למרות' ניתן להמיר באמצעות 'על אף' או 'חרף';

'כתוצאה מכך' ניתן להמיר באמצעות 'לכן', 'בשל כך' או 'לפיכך'

18. א.

דוברת החברה הבריטית אמרה, כי התקבלו תגובות חיוביות מאוד לא רק מנוסעים שלא השתמשו

בטלפון הסלולרי, אלא אף מנוסעים שהשתמשו בו. לדבריה, כשהוצג לנוסעים הרעיון והם הוזמנו

לבחון אותו, הם שמחו לגלות שברכבת יש גם קרון מבודד שאפשר לנסוע בו בשקט.

ב.

I – בארצות הברית ובמדינות נוספות נעשה ניסיון ...

II – ...נעשה ניסיון להתמודד עם הבעיה בעזרת תקנות וכן בדרכים נוספות.

19. א.

(1) הקשר הלוגי המשותף הוא קשר של תכלית.

(2) 'לשם'; 'כדי ש'

ב.

• בשנת 1973 = משלים פועל

• לנוכח עיניהם המשתאות של האנשים ברחוב = משלים פועל

• של האנשים ברחוב = משלים שם

• ביצע = נשוא

• מרטין קופר = נושא

• בלב מנהטן = משלים פועל

• את שיחת הטלפון הראשונה = משלים פועל

• הראשונה = משלים שם

20. א.

(1) יִפְעַל, בניין הופעל

(2) פועל

(3) פועל מבניין פועל: יעוגן

ב. (3) יִנְכַּסוּ (פיעל)

21. א.

(1) הבניין המשותף: פיעל

(2) שמות הפעולה: חיוג; ניתוק

(3) השלמת הטבלה:

שם פועל	השורש	הבניין	שם פעולה באותו בניין
להתחשב		התפעל	התחשבות
לצלצל	צ-ל-צ		צלצול
להשיג	נ-ש-ג		הישג
להמעיט			המעטה
לְהַגְבִּיר	ג-נ-ז	נפעל	

22. א.

המשפט הנכון הוא משפט (2) המילה השקעה והמילה הצעה הן מאותו משקל, אך לא מאותה גזרה.

ב.

(1) מיון לפי דרכי תצורה:

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי	הלחם בסיסים
צרכן	מהפכן	רכבל
תחבורה	צבורי	רמזור
תקנה	עירונית	
משטרה		

(2) רכבל = רכבת + כבל; רמזור = רמז + אור; משטרה = שורש ש-ט-ר במשקל

מ.ק.ט.ל.ה.

23. א.

(1) שם עצם

(2) פועל

(3) שם תואר

(4) שם תואר

ב.

I. נוסעים – שם עצם

II. כל ילדי הכיתה נוסעים כעת באוטובוס הצהוב. (המילה 'נוסעים' משמשת כפועל

במשפט הזה).

ג.

תשובה (4): מ.ט.ש.ט.ש.ים